

finančné zadostučinenie každému po 5 000 eur. Sťažovatelia žiadajú o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4T/36/2018 z 25. septembra 2020 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3To/3/2021 zo 7. júla 2021 boli sťažovatelia uznaní za vinných zo zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, za čo im bol uložený úhrnný trest odňatia slobody na doživotie a tiež trest prepadnutia majetku.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 2K/1/2023 z 30. januára 2023 vyhlásil konkurz na majetok sťažovateľa 2 a ustanovil správcu. Uznesením okresného súdu sp. zn. 1K/1/2023 zo 14. februára 2023 bol vyhlásený konkurz na majetok sťažovateľa 1 a bol ustanovený správca.

4. Sťažovatelia podali okresnému súdu návrhy na zrušenie, resp. prerušenie konkurzného konania z dôvodu zániku hmotnoprávneho základu na pokračovanie v konkurznom konaní. O týchto podaniach informovali aj ustanovených správcov. Sťažovatelia následne oznámili okresnému súdu, že dovolací súd rozsudkom sp. zn. 1TdoV/7/2023 z 28. februára 2024 zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3To/3/2021 zo 7. júla 2021, ako aj súvisiaci rozsudok špecializovaného trestného súdu, čím zanikol podklad na vyhlásené konkurzné konanie.

5. Okresný súd uznesením sp. zn. 2K/1/2023 z 9. júla 2024 zrušil konkurz na majetok sťažovateľa 2 (výrok I) a správcovi priznal náhradu výdavkov vo výške 1 890,67 eur (výrok II) a odmenu z výťažku zo speňaženia majetku vo výške 750,70 eur (výrok III).

6. Okresný súd uznesením sp. zn. 1K/1/2023 z 8. júla 2024 zrušil konkurz na majetok sťažovateľa 1 (výrok I) a správcovi priznal náhradu výdavkov vo výške 1 732,80 eur a odmenu z výťažku zo speňaženia majetku vo výške 1 561,52 eur (výrok II).

7. Proti napadnutým uzneseniam okresného súdu nemohli sťažovatelia podať odvolanie.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Okresný súd vzhľadom na okolnosti danej veci z nepochopiteľných dôvodov priznal obom správcom odmenu z majetku sťažovateľov. Rozhodol tak napriek tomu, že konkurzné konania na majetok sťažovateľov nemali byť nikdy vyhlásené. Okresný súd podľa názoru sťažovateľov nebol oprávnený aplikovať § 43 a § 102 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z. z.“) na predmetnú vec, pretože konkurzné konania začali na základe nezákonného rozhodnutia.

9. Hoci okresný súd v uznesení sp. zn. 1K/1/2023 z 8. júla 2024 sám konštatoval, že zákon č. 7/2005 Z. z. nerieši situáciu, ktorá nastala v právnej veci sťažovateľov, napriek tomu subsumoval svoje právne posúdenie pod uvedené ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z., teda rozhodol svojvoľne, čím poprel princíp spravodlivosti. Trovy správcov by v takom prípade mal znášať ten, kto podal nezákonný návrh na vyhlásenie konkurzu.

10. Sťažovatelia opakovane upozorňovali okresný súd, ako aj ustanovených správcov o blížiacom sa zrušení rozhodnutia, na základe ktorého bolo vedené konkurzné konanie, avšak okresný súd konal ďalej.

11. Dotknuté konkurzné konania mali byť podľa názoru sťažovateľov ukončené podľa § 15 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. späťvzatím návrhov na vyhlásenie konkurzov na majetok sťažovateľov podaných špecializovaným trestným súdom. Postupom a napadnutými rozhodnutiami tak došlo k porušeniu práv sťažovateľov na súdnu ochranu, ako aj ich vlastníckeho práva.

12. Sťažovatelia nemali k dispozícii žiaden opravný prostriedok, čím došlo k porušeniu čl. 13 dohovoru a čl. 47 ods. 2 charty.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), porušenie vlastníckeho práva sťažovateľov (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) a práva na účinný právny prostriedok (čl. 47 ods. 2 charty a čl. 13 dohovoru) postupom a uzneseniami okresného súdu vo výrokoch o priznaní náhrady výdavkov a odmeny správcov v dotknutých konkurzných konaniach, ktorých podklad – rozhodnutie o uložení trestu prepadnutia majetku bolo v dovolacom konaní zrušené.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces a vlastníckeho práva:

14. Podľa sťažovateľov okresný súd postupoval a rozhodol svojvoľne, pokiaľ priznal ustanoveným správcov náhradu hotových výdavkov a odmenu z majetku sťažovateľov napriek skutočnosti, že konkurzné konania vedené proti sťažovateľom ako dlžníkom (odsúdeným osobám) boli začaté na základe nezákonného rozhodnutia. Okresný súd za daných okolností nesprávne aplikoval § 43 zákona č. 7/2005 Z. z. (odmena správcu) a § 102 zákona č. 7/2005 Z. z. (zrušenie konkurzu). Sťažovatelia zastávajú názor, že konkurzné konania mali byť zastavené na základe späťvzatia návrhu podľa § 15 zákona č. 7/2005 Z. z.

15. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

16. V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré

zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

17. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

18. Z pozície materiálnej ochrany základných práv ústavný súd konštatuje, že napadnutými uzneseniami okresného súdu došlo k zásahu do užívania majetku patriaceho sťažovateľom, a preto ho preskúmal optikou garancií vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Okresný súd v napadnutých uzneseniach (bod 12 odôvodnenia uznesenia sp. zn. 1K/1/2023 a bod 10 odôvodnenia uznesenia sp. zn. 2K/1/2023) konštatoval zánik podmienky na vedenie konkurzného konania v podobe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia o uložení trestu prepadnutia majetku a, vychádzajúc z § 102 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z., konkurz pre absenciu predpokladov na vedenie konkurzného konania zrušil a v spojení s § 43 zákona č. 7/2005 Z. z. rozhodol aj o odmene a výdavkoch správcu. Okresný súd postupoval analogicky, keďže situáciu, aká vznikla v prípade sťažovateľov, zákon priamo nerieši.

20. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia podstatné pre posúdenie veci neinterpretoval a neaplikoval extrémne nelogicky, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, preto sú na daný účel legitímne, právne akceptovateľné a ústavne konformné. Okresný súd v napadnutých uzneseniach z hľadiska svojej vyslovenej právnej argumentácie postačujúcim a zrozumiteľným, ako aj ústavne súladným spôsobom zdôvodnil za daných špecifických okolností jednak potrebu zrušiť dotknuté konkurzné konania a súčasne zasiahnuť do vlastníctva sťažovateľov, z ktorých majetku budú odmena a výdavky správcov (ktorí v zmysle zákona č. 7/2005 Z. z. majú za výkon svojej funkcie nárok na odmenu i úhradu nákladov konkurzného konania) vyplatené.

21. Ústavný súd dodáva, že výkon trestu prepadnutia majetku uloženého právoplatným a vykonateľným rozhodnutím upravuje § 423 Trestného poriadku, ktorý zveruje výkon trestu prepadnutia majetku konkurznému súdu a tento postupuje podľa príslušných ustanovení zákona č. 7/2005 Z. z. Právoplatné rozhodnutie (rovnopis), ktorým bol uložený trest prepadnutia majetku, odošle predseda senátu príslušnému konkurznému súdu, ktorý bezodkladne rozhodne o vyhlásení konkurzu na majetok toho, komu bol takýto trest uložený. Príslušným súdom na vyhlásenie konkurzu je v súčasnosti okresný súd (pozri § 107ab zákona č. 7/2005 Z. z.). Vzhľadom na uvedené je postup navrhovaný sťažovateľmi, teda späťvzatie návrhu na vyhlásenie konkurzu zo strany špecializovaného trestného súdu (ktorý nie je navrhovateľom konkurzného konania), a tým zastavenie konkurzného konania, zo zákona vylúčený.

22. Ústavný súd preto posúdil námietky sťažovateľov ako nedôvodné, ktoré nesignalizujú priamu príčinnú súvislosť medzi oboma napadnutými uzneseniami a možným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ani porušením práva na ochranu majetku, ktorého porušenie sťažovatelia namietajú v spojení s porušením základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces. Taký záver je nevyhnutne daný bez ohľadu na pochopiteľnosť argumentácie sťažovateľov, ktorí sú opätovne v pozícii obžalovaných (nie právoplatne odsúdených), pričom ich má majetkovo postihnúť postup súvisiaci s výkonom skôr uloženého (a neskôr zrušeného) trestu.

23. Za daných okolností môže byť ujma prezentovaná sťažovateľmi len predmetom štandardného nároku voči štátu, ktorý aj (a typicky) pokiaľ ide o zrušenie nezákonného rozhodnutia na základe mimoriadneho opravného prostriedku vzniká podľa osobitného zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) s oporou v čl. 46 ods. 3 ústavy, ktorý garantuje právo na náhradu škody, ktorá vznikla okrem iného nezákonným rozhodnutím (tu v ponímaní rozhodnutia, ktoré bolo podkladom vyhlásenia konkurzu).

24. V naznačenom smere, vychádzajúc z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), súčasne platí, že právomoci ústavného súdu predchádza právomoc všeobecného súdu oprávneného a povinného rozhodnúť v prípade uplatnenia nároku sťažovateľov na náhradu škody vzniknutej v konkurznom konaní, ak sa vec nevyrieši skôr označeným a zákonom primárne predpokladaným spôsobom bez súdnej žaloby.

25. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmieta sťažovateľmi podanú ústavnú sťažnosť v časti týkajúcej sa namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutými uzneseniami okresného súdu primárne z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde a sekundárne, resp. subsidiárne aj z dôvodu nedostatku právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 47 ods. 2 charty a podľa čl. 13 dohovoru:

26. Ústavný súd sa v danom prípade zaoberal otázkou aplikovateľnosti charty, a to na podklade povahy charty z hľadiska rozsahu jej pôsobnosti, ako aj zásad interpretácie čl. 47 charty (porovnaj body 46 a 47 nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/2022 zo 14. apríla 2022). Keďže sa v prípade sťažovateľov rozhodovalo o ich veci na základe vnútroštátneho práva, nejde o žiaden z prípadov (bod 47 posledná veta nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/2022 zo 14. apríla 2022), ktoré by opodstatňovali aplikovateľnosť charty v tomto konkrétnom prípade. Napokon ani sťažovatelia nepomenovali žiaden aspekt európskeho práva vyskytujúci sa v ich právnej veci. V konečnom dôsledku aj pri použití dotknutého ustanovenia ako referenčnej normy v konaní pred ústavným súdom by bol výsledok vecného prieskumu rovnaký.

27. Ústavný súd sa taktiež vysporiadal aj s námietkou sťažovateľov o porušení ich práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 dohovoru, ktorú sťažovatelia vidia v skutočnosti, že proti napadnutým rozhodnutiam nemali v zmysle platnej právnej úpravy k dispozícii opravný prostriedok, ktorý prináleží len správcovi a veriteľovi. Ústavný súd ju hodnotí ako neopodstatnenú a odkazuje na pôsobnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru garantujúceho právo na spravodlivý proces, z ktorého nevyplýva právo na opravné prostriedky proti rozhodnutiam súdov o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia. Aj jednostupňová súdna sústava je z hľadiska záruk vyplývajúcich z čl. 6 ods. 1 dohovoru vo všeobecnosti akceptovateľná, podstatné je, aby bolo v konkrétnom jednostupňovom konaní naplnené právo dotknutej osoby na spravodlivý proces vo všetkých jeho aspektoch. Sťažovateľom teda z hľadiska rozhodovania o ich majetkových právach ochrana poskytnutá bola, keď išlo (dokonca) o rozhodovanie súdu, teda v nadštandarde všeobecného inštrumentária podľa čl. 13 dohovoru (aj keď, ako už bolo uvedené, bez práva na opravný prostriedok proti rozhodnutiu súdu, ktoré nevyplýva ani z čl. 13 dohovoru). Nad uvedený rámec sa sťažovatelia obracajú na ústavný súd a dožadujú sa ochrany svojich práv podľa dohovoru, teda sami zastávajú názor, že účinný prostriedok nápravy vo sfére právneho poriadku Slovenskej republiky existuje, čo nemožno stotožniť s právom na úspech pri jeho uplatnení. Kontextuálne, v zmysle záverov tohto rozhodnutia je takým, aj keď inak v smerovaní zodpovednosti orientovaným, prostriedkom zákon č. 514/2003 Z. z. (pozri bod 23 tohto uznesenia), keď v predmetnom kompetenčnom reťazci predchádza právomoci ústavného súdu právomoc iných orgánov.

28. Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní neidentifikoval žiadne signály odôvodňujúce úvahu o možnom vyhovení ústavnej sťažnosti po jej prijatí na ďalšie konanie, odmietol ju aj v tejto časti spôsobom prezentovaným v bode 25 tohto odôvodnenia.

IV.

Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu

29. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

30. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

31. Vo vzťahu k žiadostiam sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uvádza, že takýmto žiadostiam vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak zároveň nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

32. Z dôvodu odmietnutia sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti v celom jej rozsahu z už uvedených procesných dôvodov nie je splnená druhá podmienka na postup ústavného súdu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to že v ich právnej veci nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. V dôsledku tohto záveru ústavný súd ani nepristúpil k preverovaniu majetkových pomerov sťažovateľov a ich žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nevyhoviel (výrok II tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu